

певного профілю та управлінця-професіонала низової ланки. Успішність виконання такого завдання залежить від рівня адаптаційної мобільності особистості, стійкого інтересу до творчої діяльності, прагнення до поповнення знань, емоційного лідерства, контактності, відкритості у спілкуванні, вміння встановлювати ділові стосунки, стресостійкості в широкому розумінні. Соціально-психологічний аспект освітньої діяльності навчального закладу у цьому сенсі передбачає: професійну мотивацію навчальної діяльності з домінуванням мотивів здобуття професійної майстерності, готовність до фахової діяльності; єдність і цілісність функціональних дій - орієнтаційної, виконавчої та контролюючої.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К. А. *Деятельность и психология личности* / К. А. Абульханова-Славская. – М. : Наука, 1980. – 335 с.
2. Абульханова-Славская К. А. *Стратегия жизни* / К. А. Абульханова-Славская. – М. : Мысль, 1991. – 299 с.
3. Ананьев Б. Г. *Психология и проблемы человекознания* / Б. Г. Ананьев. – М. : Изд-во Ин-та практ. психологии; Воронеж : МОДЭК, 1996. – 384 с.
4. Зеленін В. В. Самоактуалізація виконавця як феномен музичного смислоутворення / В. В. Зеленін // *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського* : зб. наук. пр. – К., 2006. – Вип. 60 : Теоретичні та практичні аспекти музичного смислоутворення. – С. 196-202.
5. Коломінський Н.Л. *Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект)* : монографія / Н.Л. Коломінський. – К. : МАУП-2000 – 286 с.
6. Смирнов С. Д. *Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности : учеб. пособие* / С. Д. Смирнов. – М. : АСА-ДЕМА, 2001 – 304 с. .

УДК 316.454.52

ЕФЕКТИВНЕ СПІЛКУВАННЯ – ОСНОВНА УМОВА ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ КУРСАНТІВ

Ромасавеч І.В. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Гуманітарний факультет, напрям підготовки «Практична психологія»

Макаренко С.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доцент

Головна умова психічного розвитку студентів полягає у розкритті особливостей процесу комунікації, соціальних факторів розвитку комунікативних здібностей особистості курсантів, теоретичному

аналізі та експериментальному дослідженні комунікативних здібностей та практичної діяльності психолога.

Теоретико – методологічну основу дослідження становлять теорія індивідуальних відмінностей Б.М.Теллова, концепція генетичної психології С.Д.Максименка, погляд на спілкування як один із найважливіших факторів формування особистості (Ананьев В.Г., Бодалев А.А., Виготський Л.С., Ломов Б.Ф. і ін.); системно-діяльнісна парадигма в погляді на спілкування (Б.Г.Ананьев, М.С. Коган, І.С.Кон, О.О.Леонтьев).

Труднощі в спілкуванні є основною умовою формування психічного розвитку курсантів. Недостатньо з'ясовані зовнішні та внутрішні чинники спілкування, а також питання про те, як впливають індивідуально-психологічні та особистісні характеристики суб'єкта на розвиток його комунікативних вмінь.

Уміння проникнути у психічний стан підлітків є обов'язковою вимогою професійної діяльності практичного психолога. Дослідження психологічних умови розвитку комунікативних вмінь курсантів дозволяє визначити емоційний психічний стан підлітків, які звертаються до психолога. Цей емоційний стан виникає як результат несвідомого співвіднесення попередніх очікувань від навчання, праці або особистого життя і породжують як піднесення, ейфорію, так і певну тривогу, пов'язану з побоюванням різного роду неуспіху – як у навчальній, так і у міжособистісній сферах.

Для вивчення комунікативних вмінь, емоційних станів та особистісних факторів підлітків ми використовували: тест опитувальник КОС-1.

Результати, отримані після проведення нами методики КОС і обробки даних, представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні комунікативних здібностей (узагальнені дані).

РІВНІЗ	БАЛИ	К-ТЬ ОСІБ	%
Низький	1	10	20
Нижче середнього	2	8	18
Середній	3	13	26
Високий	4	5	12
Дуже високий	5	9	24

Методика діагностики тривожності Ч. Д. Спілбергера, Ю. Л. Ханіна є надійним і інформативним способом самооцінки рівня тривожності в даний момент (реактивна тривожність як стан) і особистісної тривожності (як стійкої характеристики людини) представлена в таблиці 2.

Із таблиці 2 видно, що в експериментальній групі виділяються наступні рівні реактивної тривожності: домінуючим є низький (56%) рівень реактивної тривожності курсантів в групі.

Припущення про те, що комунікативні вміння курсантів визначаються особистісною та емоційною характеристикою (тобто залежать від самооцінки та рівня тривожності). Отримані результати стали підставою для розробки програми соціально-психологічного тренінгу на тему: „Розвиток комунікативних вмінь курсанта”. Мета програми: допомогти підліткам сформувати адекватну самооцінку, краще пізнати себе. Найбільш успішно і повно реалізувати себе у комунікативній діяльності.

Таблиця 2

Рівні реактивної тривожності (узагальнені дані)

Реактивна тривожність (РТ)	К-СЬ ОСІБ	%
Низький	25	56
Середній	20	44
Високий	0	0

Уміння проникнути у психічний стан підлітків є обов'язковою вимогою у професійній діяльності практичного психолога. Емоційний психічний стан підлітків, які звертаються до психолога є досить складним. Цей емоційний стан виникає як результат несвідомого співвіднесення попередніх очікувань від навчання, праці або особистого життя і породжують як піднесення, ейфорію, так і певну тривогу, пов'язану з побоюванням різного роду неуспіху – як у навчальній, так і у міжособистісній сферах.

Результати дослідження можуть безпосередньо використані викладачами, практичними психологами для організації індивідуального підходу і прогнозування успішності комунікативної поведінки у ситуаціях різної якості, різного змісту та значення для підлітка; з'ясування глибинних особистих комунікативних проблем у досягненні життєвих цілей та пошуку внутрішніх перешкод у здійсненні поведінки; організації та проведення тренінгів за комунікативно-розвиваючою програмою для успішного розвитку комунікативних вмінь підлітка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Навч. посібник. – К.: «Центр учбової літератури». – 2007. – 968 с.
2. Заброцький М.М. Вікова психологія: Навч. посібник. – К., 1998. – 100 с.
3. Джонсон, Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособового спілкування/Пер. З англ. В. Хомика. -К.: Вид. дім»КМ Академія», 2003.-288с.